

aspects. Codes of ethics are established also in state institutions. Every institution creates a separate compilation of ethical norms, taking into account the specific industry and sector. Among employees there are certain differences in the understanding of ethical norms and overall understanding of the need for a code of ethics and its importance. In those companies where they exist, most employees are not informed about their existence and/or general principles. This poses serious problems in the implementation of ethical norms in the particular company.

As to the international companies operating in Latvia, ethical standards are regulated and defined for the company as a whole, but not compiled for specific regional branches.

GRIZĀNS J., VANAGS J. THE MANAGEMENT OF SUSTAINABLE URBAN DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF MODERN URBANIZATION AND GLOBALIZATION PROCESSES

Grizāns J., Vanags J. PILSĒTU ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANA UN PĀRVALDĪŠANA MŪSDIENU URBANIZĀCIJAS UN GLOBALIZĀCIJAS PROCESU APSTĀKĻOS

Mūsdienās ikvienas pilsētas ekonomiskā dzīve ir nesaraunājami saistīta ar citu valsts administratīvi teritoriālā iedalījuma vienību saimniecisko dzīvi. Tieši tāpēc mūsdienu pilsētas ekonomikas zinātnie tiek uzvertas nevis kā izolēti, patstāvīgi teritoriālielpiskie objekti, bet gan kā cilvēku un ražotņu izvietojuuma daudzpakāpju tehnisko sistēmu elementi, kas mijiedarbojas ar citām pilsētām un lauku teritorijām. Līdz ar pasaulē ekonomiskajās sistēmās notiekošajām politiskajām un ekonomiskajām pārmaiņām, arvien vairāk paliecinās pasaulē mēroga faktoru ietekme uz pilsētu attīstību. Pie nozīmīgākajām tendencēm būtu piekaitāmi globalizācijas un urbanizācijas procesi. Šādi procesi nosaka augušo pilsētu attīstības raksturu un izaugsmes dinamiku. Tādējādi būtiski svarīgi izanalizēt iepriekšminēto pasaulē ekonomiskajā laikā notiekošo urbanizācijas un globalizācijas procesu ietekmi uz pilsētu attīstības plānošanu un pārvaldīšanu, kas arī nosaka pētījuma aktuālitāti. Globalizācijas process, kas ir atkarīgi no daudzām savstarpēji saistītām ekonomiskām, sociālām, demogrāfiskām, politiskām, tehnoloģiskām, kultūras un ekoloģiskām izmaiņām, rezultātā savstarpējās saiknes starp pasaulē valstīm, reģioniem un pilsētām kļūst arvien ciešākas. Paliecinās arī dažādu pasaulē ģeogrāfisko vietu un administratīvi teritoriālo vienību savstarpējā atkarība. Autori uzskata, ka mūsdienu globalizācijas procesi ir orientēti uz starpvadību attiecību veidošanos, attiecību starp dažādu individuāliem veidošanos, kā arī transakcionālo attiecību veidošanos starp komercsabiedrībām un administratīvi teritoriālām vienībām. Pie galvenajiem globalizācijas aspektiem būtu piekaitāma starpnacionālā līdzniecība, kapitāla un cilvēku kustība, kā arī zināšanu un inovāciju izplatīšana, kā arī elektronisko telekomunikāciju tehnoloģiju attīstība. Savukārt mūsdienu urbanizācijas procesu pamatā ir dinamiskie pilsētu attīstības faktori, pārmaiņas un nosacījumi, kas veido zināmo sakarību starp urbanizēto teritoriju iedzīvotājiem (pilsētu iedzīvotājiem) un iedzīvotāju darbību urbanizētās teritorijās (pilsētās). Kā rāda pasaules prakse, urbanizācijas procesi ietekmē jebkuras valsts iedzīvotāju dzīvi, darba un atpūtas apstākļus un iespējas, kā arī vispārējo ekoloģisko situāciju konkrētajā teritorijā un ārpus tās robežiem, jo pārnāma cilvēku un vides savstarpējās attiecības un ietekmes formas. Pētījuma galā tiek uzsvērtas, ka urbanizācijas procesiem un līdz ar to arī pilsētas attīstības procesiem mūsdienu bez acīmredzamākajiem attīstības pamatefektiem, kā piem., iedzīvotāju un to saimnieciskās darbības koncentrēšanās pilsētās, pilsētu skaita un izmēru palielināšanās, pilsēnieciskā dzīvesveida izplatīšanās, var būt gan pozitīvi, gan negatīvi blakusefekti. Mūsdienu

urbanizācijas un globalizācijas procesu ietekmē faktiski mainās cilvēka attiecības ar telpu un vietu. To atspoguļo valsts administratīvi teritoriālā iedalījuma vienību robežas, kas, tāpat kā atālmūri, iegūti daudzdimensionālāti. Mūsdienu pasaulē robežu veidojās nav tikai daba, valsts, administratīvi teritoriālais iedalījums, bet arī citi faktori un procesi. To vidi arī globalizācijas un urbanizācijas procesi, kas izpaužas dažādos pasaulē ekonomiskās telpas līmeņos.

GUSTA S. PROBLEMS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF NEW RESIDENTIAL AREAS CONSTRUCTION

Gusta S. JAUNO DZĪVOJAMO RAJONU ILGTSPĒJĪGAS BŪVNIECĪBAS ATTĪSTĪBAS PROBLĒMAS LATVIJĀ

Ar ilgspējīgu būvniecību saprotam kompleksu risinājumu praksi, kas paliecināma ēku elektrivitāti, vienlaicīgi samazinot:

1. enerģijas, ūdens un elektrības patēriņu;
 2. apsaimniekošanas procesu;
 - materiāliecību;
 - energotēcību;
 - negatīvo ietekmi uz cilvēku veselību un apkārtējo vidi.
- Ja zaļajā būvniecībā uzsvērs tiek likts uz dabiskiem ēku būvniecības materiāliem, tad ilgspējīgā būvniecībā, balstoties uz komplekso risinājumu, svarīgi:
- kādas tehnoloģijas izmantojām;
 - kādas konstrukcijas veidojām;
 - kādā konstrukcijas veidojām;
 - kādā arhitekta novērojais ēku;
 - kāds ir zonējums un vides pieejamība utt.

Jau nāko dzīvojamu rajonu ilgspējīgas būvniecības attīstības tēma Latvijā joprojām ir ļoti aktuāla. Pēdējo gadu laikā Latvijā vērojams, ka būvniecība notikusi nepietiekoši pārdomāti. Jauno ciematu apbūvē ne vienmēr ievērotas pārdomātas, izsvērtas vienotas pilsētpilnošanas koncepcijas. Ne vienmēr vērojamas pārdomātas jauno lielmēroga dzīvojamu rajonu attīstības tendences. Lielas ēkas nereti top punktveida. Līdz ar to trūkst kopējas lielmēroga idejas attīstības un realizācijas, nav kopēja, piemēram, Rīgas telpiskās vīzijas realizācija, redzējuma, joprojām vērojams atsevišķu daudzstāvu dzīvojamu māju izvietojuums pilsētu struktūrā un nav pienācīga līmeņa sākārtošana infrastruktūra.

Apskatoties uz vēsturisko pieredzi, redzam rajonu tapšanas koncepcijas, kas ne vienmēr veiksmīgi realizētas, bet tomēr bija saskaņotā konceptuālā domāšana, domāšana ar lieliem apjomiem, par plānošanu, par struktūrām, ar noteiktu funkcionālo zonuējumu.

Daudzstāvu dzīvojamai apbūvei plānotas teritorijas – Mežaparkā, Dreļļingos, Spilvē un Rumbuļā – ir milzīgas neapbūvētas platības. Ir nepieciešama šo rajonu ilgspējīgas attīstības koncepcija ar tai sekojošu realizāciju.

Latvijā ļoti trūkst jauno plānošana koncepciju būvēm teritorijām. Mums ir tik daudz brīnišķīgu vietu Rēzeknē, Jekabpilī, kur varētu tapt mūsdienu dzīvojamie rajoni.

Latvijā pēdējā laikā notikusi ātra dzīvojamu ciematu būvniecība, kuru ietvaros tapušas pārsvarā rindu, diviņu un savrupmājas Jaunie ciemati top arī pie maksimālajam vai arī pie dabīgām ūdenslīnēm, kas tos padara daudz pievilcīgākus un zemes īpašumu tai vietā ievērojami dārgāku.

Pilsētvide joprojām ir sadrumstatota. Rīgā, Rīgas rajonā, Jūrmalā un citos Latvijas rajonos joprojām notiek punktveida lielo daudzdzīvokļu terašu, sekciju, torņveida un citu ēku

būvniecība. Pagaidām ne visur iespējams redzēt jauno reģionu būvniecības tendences, kur notiktu pārdomāta un saplānota tāda tipa mājojumu būvniecība.

Latvijā pašlaik strauji pieaugošs jauno nekustamo īpašumu projektu skaits, kurros bieži:

- nav koncepcionālas ilgspējīgas lielmēroga politikas;
- būvniecība notiek visai haotiski;
- Rīgas rajonu un Latvijas citu pilsētu, kā arī kaimiņvalsts Igaunijas un Lietuvas lielāka aktualitāte - ciemata apbūve. Joprojām pārsvarā tiek piedāvāti dzīvojamu māju ciemati bez koncepcijas. Ļoti populāras ir kļuvušas rindu mājas, kur piedāvājums dažkārt ir lielāks nekā pieprasījums;
- vērojama punktvēida jauno ciematu apbūve;
- nav pietiekami pārdomātas vienotas pilsētplānošanas koncepcijas;
- sadrumstaiotā vide;
- nav jaunu lielmēroga dzīvojamu reģionu attīstības tendenču, lielas mājas top punktvēida;
- nav atrisināti teritorijas pieejamības jautājumi – piebraucamie ceļi, velocelņi, satiksmē utt.

Jansone I., Nešpors V., Voronova I. FINANŠU UN EKONOMISKO RISKU IMPACT ON LATVIAN FOODSTUFFS RETAIL SECTOR

Jansone I., Nešpors V., Voronova I. FINANŠU UN EKONOMISKO RISKU IETEKME UZ LATVIJAS PĀRTIKAS MAZUMTIRDZniecības NOZARES ATTĪSTĪBU

Autori ir pētījuši konkurences situāciju Latvijas pārtikas mazumtirdzniecības nozarē un dotās nozares komercsabiedrību vidējās finanšu rādītājus. Pārtikas mazumtirdzniecības nozarē ir monopolistiskā konkurence. Daudzi uzņēmēji piedāvā tirgū diferenciētus tirdzniecības pakalpojumus. Mazie un vidējie uzņēmēji apvienojas kooperatīvos un veikalu tīklos. Pēc Ekonomikas ministrijas un Konkurences padomes sagatavotās informācijas, par lielākajiem mazumtirdzniecības tīkliem, balstoties uz 2007. gada datiem, kā arī vērojot tendences 2008. un 2009. gadā, aizstāmi SIA „Rimi Latvija” un SIA „Maxima Latvija”.

Autori ir izveidojuši Latvijas pārtikas mazumtirdzniecības nozares finanšu un ekonomisko risku klasifikāciju laikā no 2008. gada līdz 2009. gadam. Nozīmīgākie finanšu riski - kredītu neizmaksāšana, procentu pieaugums, finanšu nestabilitātes pieaugums, pašu kapitāla nepietiekamība un apgrozāmo līdzekļu nepietiekamības riski. Nozīmīgākie ekonomiskie riski - valsts ekonomiskās lejupslīdes, nodokļu pieauguma, patēriņu maksātspējas samazināšanās, pieprasījuma nestabilitātes un kredītresursu nepietiekamības riski.

Latvijas pārtikas mazumtirdzniecības nozares komercsabiedrībām ir svarīgi katru mēnesi vai ceturksni veikt pelņas vai zaudējumu aprēķinu, līdz ar to operatīvi sekot līdzi iecēlumu un izdevumu attiecībai un finanšu risku iespējamo zaudējumu lielumu izmaiņām. Autori iesaka Latvijas pārtikas mazumtirdzniecības nozares komercsabiedrībām izmantot Latvijas apstākļiem adaptēto Alhmana E. modeli, ko ir izveidojuši RTU zinātnieki Šorins R. un Voronova I., maksātspējas (bankrotā) riska novērtēšanai. Autori arī iesaka komercsabiedrībām izmantot Deplāna Z. jeb „credit men” piecu faktoru modeli finansētās nestabilitātes prognozes aprēķinam, jo tiek salīdzināti nozares komercsabiedrību vidējās statistiskie finanšu koeficientu rādītāji ar konkrētās komercsabiedrības rādītājiem.

Sakarā ar valsts ekonomiskās lejupslīdes riska, patēriņu maksātspējas samazināšanās riska un kredītresursu nepietiekamības riska palielināšanos Latvijas pārtikas mazumtirdzniecības

nozares komercsabiedrībām jāizvērtē jau esošo un no jauna atveramo veikalu mazumtirdzniecības plāntību lietderība, telpu nomas un ekspluatācijas izdevumi, darbnieku noslodzes lietderība, lai samazinātu kopējās veikala izmaksas. Balstoties uz datiem, kas iegūti, pielietojot finanšu un ekonomisko risku novērtēšanas metodes, Latvijas pārtikas mazumtirdzniecības nozares komercsabiedrības var veidot savu riska vadības sistēmu.

Jansone S., Šenfelde M. EVALUATION OF LATVIAN LOCAL GOVERNMENT FINANCIAL EQUALIZATION SYSTEM

Jansone S., Šenfelde M. LATVIJAS PAŠVALDĪBU FINANŠU IZLĪDZINĀŠANAS SISTĒMAS DARBĪBAS IZVĒRTĒJUMS

Kopš 1995. gada Latvijā darbojas pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēma, kas ir nemanīga jau kopš 1998. gada. Šī stabilitāte ir pārvērtusies zināmā stadijā, kas šobrīd ir viena no sistēmas lielākajiem trūkumiem. Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmai piemīt cieša saistība ar valsts nodokļu politiku un administratīvi teritoriālo reformu. Ņemot vērā visu iepriekšminēto jomu darbību regulējošo tiesību aktu lielo apjomu, svarīgi ir apzināties, kā grozījumi vienas jomas aktos ietekmē arī abu pārējo jomu darbību. Pozitīvi tiek vērtēts augstais demokrātiskais līmenis pašvaldību finanšu izlīdzināšanas procesā, jo spēkā esošie tiesību akti pašvaldību finanšu izlīdzināšanas jautājumu risināšanai paredz gan starpinstitucionālas padomes (Latvijas pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonds) izveidošanu, gan jautājumu izskatīšanu valdības un pašvaldību līgādējis sarunās. Jāpiebilst, ka praksē ir izveidojusies situācija, ka līgādējam valdības un pašvaldību sarunām pašvaldību finanšu izlīdzināšanas jautājumos pārsvarā ir politiska loma, savukārt Latvijas pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda padomei, kā starpinstitucionālāi struktūrai, galvenokārt ir trii tehniska nozīme. Būtu lietderīgi vairāk uzsvērt pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda padomes uzraudzības un kontroles funkciju, kā arī vajadzētu noteikt padomes pieņemto lēmumu apstrīdēšanas kārtību. Ļoti būtiski būtu panākt Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas plašāku iesaistīšanos pašvaldību finanšu izlīdzināšanas procesā. Tas ļautu nodrošināt regulāru pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmas darbības analīzi, kas savukārt sniegtu iespēju pamatot tās izvērtējumu un izstrādāt sistēmas pilnveidošanas iespējas. Izvērtējot Latvijas pašvaldību finanšu ierētnumus, lai noteiktu to nosaotio finanšu spēju, tiek ņemti vērā ierētnumi no iedzīvotāju ienākuma un nekustamā īpašuma nodokļa. Pilnveidojot pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmu, nav pamata palielināt ierētnumu avotu skaitu. Eiropas Padome rekomendē izvēlēties tādas pašvaldību finanšu izlīdzināšanas kritērijus, kuri maksimāli ņem vērā demogrāfiskās, ģeogrāfiskās un sociāli ekonomiskās atšķirības. Latvijā pašvaldību izlīdzināšanas sistēmai tiek izmantoti tikai demogrāfiskie rādītāji un nav neviena kritērija, kas objektīvi atspoguļotu sociāli ekonomiskās, ģeogrāfiskās vai infrastruktūras izdevumu atšķirības starp pašvaldībām. Turklāt šobrīd, ņemot vērā samilzušās demogrāfiskās problēmas Latvijā, pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmas pilnveidošanai ir aktuāla arī esošo demogrāfisko finanšu izlīdzināšanas kritēriju pārskatīšana. Latvijas pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmai ir nepieciešama pilnveidošana, bet tai ir jābūt maksimāli objektīvai, taču jāsauglabā sistēmas vienkāršības un saprotamības principi.